

Kontrola i synchronizacja chaosu

Karol Janik, Arkadiusz Jędruch, Michał Kazanecki, Krzysztof Kubień, Mikołaj Wielebnowski

June 10, 2021

1 Wstęp

Kontrolowanie chaosu jest bardzo istotną częścią procesów inżynierskich szczególnie w elektronice i układach mechanicznych. Istnieją dwa typy kontroli: kontrola z i bez sprzężenia zwrotnego. Układ chaotycznego atraktora składa się z nieskończonej ilości niestabilnych orbit okresowych. Kontrola takich układów polega na stosowaniu niestabilnych orbit w celu opanowania i kontrolowania chaosu, jedną z metod, która można wykorzystać jest metoda Ott-Grebogi-Yorke'a. Stosuje ona odpowiednio dobrane tymczasowe perturbacje parametrów wpływających na układ rozpraszający się, pozwalając na przemianę z chaotycznej trajektorii w porządkowy punkt ustalony lub okresową orbitę, wykorzystując przy tym sprzężenie zwrotne. Stosuje się tę metodę w odwzorowaniach dwu i jednowymiarowych, które należą do odwzorowań logistycznych lub odwzorowań Hénona. Kontrolowanie może również odbyć się przez połączenie okresowych modulacji z parametrem kontrolującym, czy nawet łączeniem dwóch chaotycznych układów.

2 Metoda Ott-Yorke-Grebogi'ego

2.1 Odwzorowanie jednowymiarowe

By zrozumieć działanie metody Ott-Grebogi-Yorke'a oraz w jaki sposób stabilizuje ona niestabilne okresowe orbity osadzone w otoczeniu chaotycznego atraktora wykorzystamy prosty układ bazujący na odwzorowaniu logistycznym:

$$x_{t+1} = f(x_t, r) = rx_t(1 - x_t)$$

gdzie x jest ograniczony interwałem jednostkowym $[0, 1]$, a parametr r należy do przedziału $(3, 4)$. Odwzorowanie logistyczne tworzy chaos poprzez bifurkacje podwajającą okres, która kumuluje się w dla $r = r_\infty \approx 3.57$. Ten układ dla wartości $r = 3.8$ jest pozornie chaotyczny i chaotyczny atraktor mieści się w interwale $[0, 1]$ oraz składa z nieskończonej ilości niestabilnych okresowych orbit osadzonych w nim.

Założmy teraz, że chcemy uniknąć chaosu występującego dla $r = 3.8$. Trajektorie, które chcemy uzyskać mogą mieć dowolny losowo wybrany punkt początkowy x_0 i muszą się znajdować jak najbliżej możliwej 2 okresowej orbity zakładając, że ta 2 okresowa orbita daje najlepsze "osiągnięci" układu. Możemy wybrać porządkowy asymptotyczny stan z odwzorowania, z którejkolwiek z nieskończonej liczby niestabilnych orbit okresowych. Aby osiągnąć nasz cel zakładamy, że r można będzie delikatnie dostosować w bardzo małym przedziale w okolicach $r_0 = 3.8$. r będzie się mogło zmieniać w przedziale $[r_0 - \delta, r_0 + \delta]$, gdzie $\delta \ll 1$, z natury atraktora, każdy trajektoria zaczynająca

się w jakimś x_0 spadnie w kierunku okolicy wybranej przez nas 2 okresowej orbity po jakimś czasie, jeżeli jednak w żaden sposób nie zareagujemy, to szybko się od niej oddali. Wcześniej wspomniane małe perturbacje będą zależeć od czasu. Logistyczne odwzorowanie w okolicy okresowej orbity może zostać przybliżone przy pomocy liniowych równań rozwiniętych wokół tej okresowej orbity. Niech naszym celem będzie m okresowa orbita, która będzie kontrolowana przez $x(i), i = 1, \dots, m$ gdzie $x(i+1) = f[x(i)]$ i $x(m+1) \equiv x(1)$. Zakładamy, że w czasie t trajektoria spada w okolice i-tej składowej m okresowej orbity. Zlinearyzowana dynamika w tej okolicy (i+1)-tej składowej przybiera formę:

$$x_{t+1} - x(i+1) = \frac{\partial f(x, r)}{\partial x} \Big|_{x=x(i), r=r_0} (x_t - x(i)) + \frac{\partial f(x, r)}{\partial r} \Big|_{x=x(i), r=r_0} \Delta r_t$$

Gdzie pochodne cząstkowe są obliczane w $x = x(i)$ i $r = r_0$ i otrzymujemy:

$$x_{t+1} - x(i+1) = r_0(1 - 2x(i))(x_t - x(i)) + x(i)(1 - x(i))\Delta r_t$$

Wymagane jest aby x_{t+1} zostało w okolicy $x(i+x)$, więc zakładamy:

$$|x_{t+1} - x(i+1)| = 0$$

Z tego wynika, że:

$$\Delta r_t = r_0 \frac{(2x(i) - 1)(x_t - x(i))}{x(i)(1 - x(i))}$$

To równanie trzyma trajektorie x_t , w momencie gdy ta trafi w bliską okolicę m cyklicznej orbity, czyli kiedy $|x_t - x(i)| \rightarrow 0$. Więc wymagana perturbacja parametru Δr_t jest mała. Niech długość małego interwału definiująca okolice dookoła każdego ze składowej m okresowej orbity będzie wynosić 2ϵ . Z reguły maksymalna permutacja δ jest proporcjonalna do ϵ . Ponieważ ϵ może być arbitralnie mały i δ również taka może być. Jeżeli jednak średni czas przejścia w okolice docelowej okresowej orbity zależy od ϵ (lub δ), większa δ skutkuje krótszym średnim czasem nim trajektoria będzie kontrolowana, jednak zbyt duża sprawi, że efekty nieliniowe staną się znaczne i liniowe podejście do kontrolowania trajektorii nie wystarczy. Perturbacje parametrów dopiero zostają zastosowane, gdy trajektoria wchodzi w okolice docelowej orbity okresowej, kiedy nie są one one w użyciu układ rozwija się dla nominalnej wartości parametru r_0 , zazwyczaj wtedy $\Delta r_t = 0$, dla $\Delta r_t > \delta$. Perturbacje parametru Δr_t zależą od x_t , więc zależą również od czasu.

```
[1]: import matplotlib.pyplot as plt
import numpy as np
```

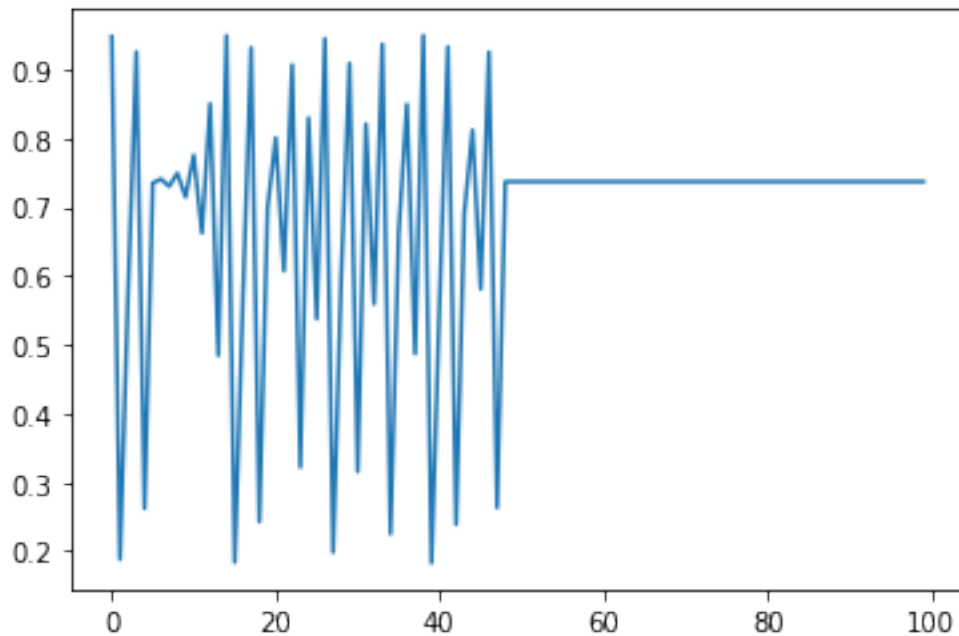
```
[2]: #controlling logistic map fixed point
x = [0.28] #init value
r0 = 3.8 #control param
T = 700 #number of iterations
count = 0
eps = 0.001

xf = 1.0 - 1.0/r0 # fixed point
r = r0
```

```
[3]: for t in range(T):
      x.append(r*x[-1]*(1.0-x[-1]))
      count += 1
      if abs(x[-1]-xf) < eps:
          #print("in eps neighbourhood \n count: {}".format(count))
          delta = r0*(2.0*xf-1.0)*(x[-1]-xf)/(xf*(1.0-xf))
          #print("delta = {}".format(delta))
          r = r0 + delta
          #print("x = {}".format(x[-1]))
```

```
[4]: plt.plot(x[-100:])
```

```
[4]: [<matplotlib.lines.Line2D at 0x7f8daf547be0>]
```



```
[5]: #controlling logistic map period-two orbit
      x = [0.28] #init value
      r0 = 3.8 #control param
      T = 400 #number of iterations
      count = 0
      eps = 0.001

      #periodic points
      ab = (1.0 + 1.0/r0)
      xp1 = ab/2.0 + (-ab/r0 + ab*ab/4.0)**0.5
      xp2 = ab/2.0 - (-ab/r0 + ab*ab/4.0)**0.5
```

```
print("xp1 = {:.4f}".format(xp1))
print("xp2 = {:.4f}".format(xp2))

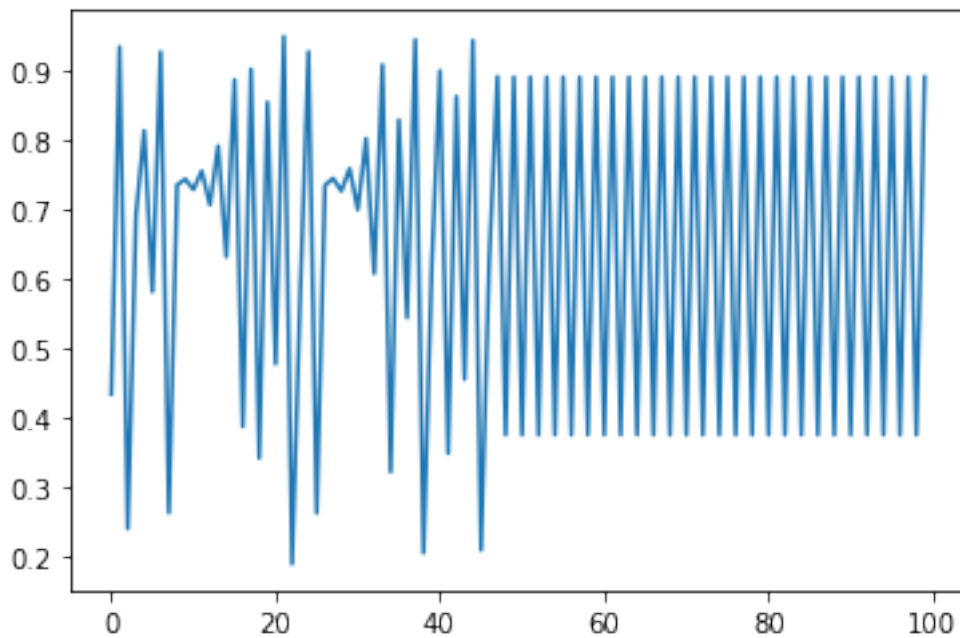
r = r0
```

```
xp1 = 0.8894
xp2 = 0.3737
```

```
[6]: for t in range(T):
      x.append(r*x[-1]*(1.0-x[-1]))
      count += 1
      if abs(x[-1]-xp1) < eps:
          delta = r0*(2.0*xp1 - 1.0)*(x[-1] - xp1)/(xp1*(1.0 - xp1))
          r = r0 + delta
      elif abs(x[-1]-xp2) < eps:
          delta = r0*(2.0*xp2 - 1.0)*(x[-1] - xp2)/(xp2*(1.0 - xp2))
          r = r0 + delta
```

```
[7]: plt.plot(x[-100:])
```

```
[7]: [<matplotlib.lines.Line2D at 0x1157854c0>]
```


2.2 Układy równań różnicowych

Rozważmy układ:

$$x_{t+1} = f(x, r)$$

gdzie $x_t \in R^n, r \in R$ i f jest dostatecznie gładka w stosunku do obu zmiennych, r stanowi rzeczywisty parametr, który jest osiągalny dla zewnętrznych korekt, ale jest ograniczony do małego interwału $|r - r_0| < \delta$ w okolicach wartości nominalnej r_0 . Zakładamy że układ nominalny (czyli dla $r = r_0$) posiada chaotyczny atraktor. Parametr kontrolujący r zmieniamy w odniesieniu do czasu w taki sposób, aby dla prawie wszystkich warunków początkowych w obrębie atraktora chaotycznego dynamika sprowadzała je do upragnionej czasowo okresowej orbicie składającej się na atraktor. Przyjęta strategia jest następująca, pierwsze znajdujemy lokalnie stabilizujące prawo ze sprzężeniem zwrotnym, które zdefiniowane jest w obrębie okolicy porządanej okresowej orbity. Robi się to poprzez analizę przybliżenia pierwszego rzędu takiego układu w wybranej niestabilnej okresowej orbicie, w tym momencie zakładamy, że istnieje możliwość stabilizacji w naszym przybliżeniu. Ponieważ możliwość stabilizacji jest ogólną własnością systemów liniowych, takie założenie jest uzasadnione. Ergodyczna natura układów chaotycznych zapewnia nas, że aktualny stan trajektorii w końcu trafi do wybranej okolicy. Gdy się w niej znajdzie stosujemy stabilizujące prawo ze sprzężeniem zwrotnym, które pozwala nam sterować trajektorię w kierunku porządanej orbity. Ponieważ kontrolowanie niestabilnej okresowej orbity $x_{P,i} \in R^n$ z $i = 1, \dots, P$, gdzie P oznacza długość okresu, może zostać osiągnięte poprzez małe, dokładnie określone wariacje układem parametrów wraz z każdą iteracją t . Więc musimy rozważyć układ sprametryzowany:

$$x_{t+1} = f(x_t, r_t)$$

Poprzez lekką zmianę r_t punkty okresowe również lekko się przesuną, tzn. $x_{P,i}$ dla $i = 1, \dots, P$. Ta metoda jest opisywana jako stosowana w stabilizacji punktów ustalonych (to jest orbit jednoczesnych) odwzorowania f . Rozważanie orbit o okresie większym niż jeden jest stosunkowo proste. Niech $x^*(r)$ określa niestabilny ustalony punkt w atraktorze. Dla wartości r oraz zbliżonych do r_0 i w okolicy punktów ustalonych $x^*(r_0)$ odwzorowanie może być przybliżone jako liniowe odwzorowanie

$$x_{t+1} - x^*(r) = A[x_t - x^*(r_0)] + B(r - r_0)$$

Gdzie A to n -ta macierz Jakobianu, a B to n -wymiarowa kolumna wektora

$$A := D_x f(x, r), B := D_r f(x, r)$$

Pochodne cząstkowe w punkcie $x = x^*(r_0)$ i $r = r_0$. Wprowadzimy teraz zależność od czasu parametru r przez założenie, że jest on liniową funkcją x_t w formie

$$r - r_0 = -K^T(x_t - x^*(r_0))$$

Macierz K^T w formie $1 \times n$ musi być tak określona, aby ustalony punkt $x^*(r_0)$ stał się stabilny. W wyniku tego uzyskujemy

$$x_{t+1} - x^*(r_0) = (A - BK^T)(x_t - x^*(r_0))$$

pokazuje to, że ustalony punkt będzie stabilny jeśli macierz $n \times n$

$$A - BK^T$$

jest asymptotycznie stabilna: to wystarczy, wszystkie wartości własne posiadają modulo mniejszą od jedności. Rozwiązanie problemu determinacji K^T , takie aby wartości własne macierzy $A - BK^T$ miały określone wartości jest bardzo znanym problemem w teorii kontroli nad układami i nazywa się *techniką umieszczenia bieguna (pole placement technique)* Jako przykład roważmy odwzorowanie Hénona w formie

$$x_{1t+1} = a + bx_{2t} - x_{1t}^2, x_{2t+1} = x_{1t}$$

Dla $b = 0.3$ i $a = \bar{a} = 1.4$ istnieje niestabilny punkt siodłowy zawarty w chotycznym atraktorze. Ten punkt ustalony jest określony przez

$$x_1^* = -c + \sqrt{c^2 + a}, x_2^* = x_1^*$$

gdzie $c = (1 - b)/2$ i $a \geq -c^2$. Otrzymujemy

$$A = D_x f(x) = \begin{pmatrix} -2x_1 & b \\ 1 & 0 \end{pmatrix}, B = D_x f(x) = \begin{pmatrix} 1 \\ 0 \end{pmatrix}$$

Wartości własne i wektory własne A są opisane przez

$$\lambda_s = -x_1 + \sqrt{b + x_1^2}, \begin{pmatrix} \lambda_s \\ 1 \end{pmatrix}, \lambda_u = -x_1 - \sqrt{b + x_1^2}, \begin{pmatrix} \lambda_u \\ 1 \end{pmatrix}$$

Macierz $A - BK^T$ jest opisana przez

$$A - BK^T = \begin{pmatrix} -2x_1^* - k_1 & b - k_2 \\ 1 & 0 \end{pmatrix}$$

```
[8]: #Control Henon
T = 3450 #number of iterations
x = [-0.760343]; y = [1.40007] #init values
a = 1.4; b = 0.3; a0 = a
#unstable fixed point
c = (1.0 - b)/2.0
xf = -c + (c*c + a)**0.5
yf = xf
print("xf = yf = {:.4f}".format(xf))

k1 = -0.1
k2 = 1.3
count = 0
eps = 0.005
```

xf = yf = 0.8839

```
[9]: for t in range(T):
    x.append(a0 - x[-1]*x[-1] + b * y[-1]); y.append(x[-2])
    #print(x); print(y)
    count += 1
```

```

if abs(x[-1] - xf) < eps and abs(y[-1] - yf) < eps:
    a0 = a - k1*(x[-1] - xf) - k2*(y[-1] - yf)

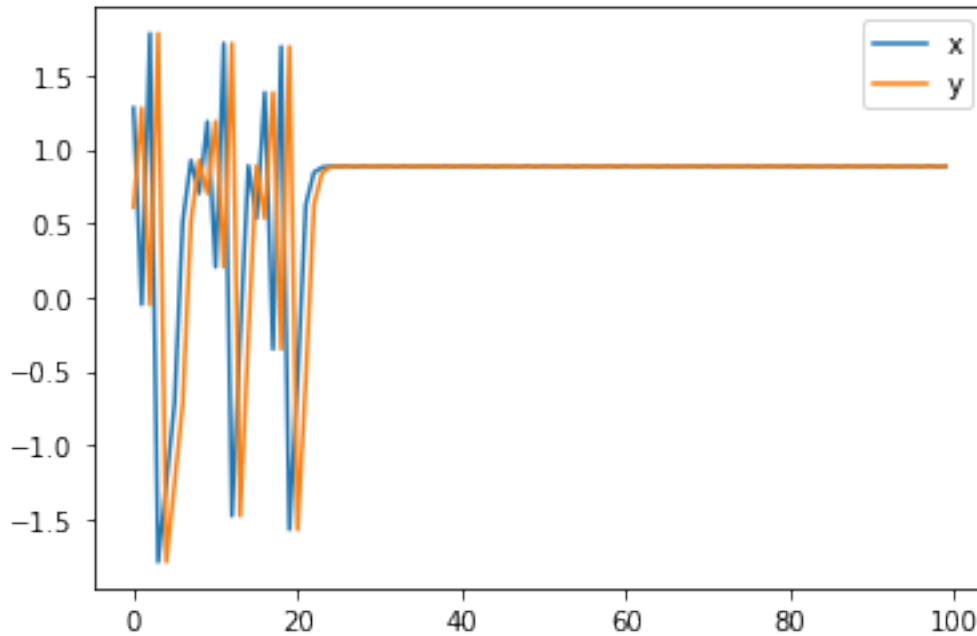
```

```

[10]: plt.plot(x[-100:],label='x')
plt.plot(y[-100:],label='y')
plt.legend()

```

[10]: <matplotlib.legend.Legend at 0x7f8daf3d86a0>


```

[11]: #henon ogy
def f(p,x,y,b):
    return p - x*x + b*y
def fp(a,b):
    return (b-1.0)/2.0 + (((1.0-b)**2)/4 + a)**0.5 #fixed point
def Es(x,b):
    return -x + (x*x + b)**0.5 #stable eigenvalue
def Eu(x,b):
    return -x - (x*x + b)**0.5 #unstable eigenvalue

```

```

[12]: a0 = 1.4; b = 0.3
x = [0.6]; y = [0.7] #init values
delta = 0.01 #max perturbation
xf = yf = fp(a0,b) #fixed point

lambdas = Es(x[0],b) #eigenvalues
lambdau = Eu(x[0],b)

```

```

fu = ((lambdau**2 + 1)**0.5)/(lambdau - lambdas)
fu1 = fu
fu2 = -lambdas * fu #eigenvectors

print("fixed point: {:.4f}; {:.4f}); eigenvalues: {:.4f}; {:.4f}".
      ↪format(xf,yf,lambdas,lambdau))

```

fixed point: (0.8839; 0.8839); eigenvalues: 0.2124; -1.4124

```

[13]: k = 0
while k <= 15:
    deltap = -lambdau*(fu1*(x[-1]-xf) + fu2*(y[-1]-yf))/fu1
    if abs(deltap) < delta:
        at = a0 + deltap
        x.append(f(at,x[-1],y[-1],b)); y.append(x[-2])
        k += 1
    else:
        k = 0;
        x.append(f(a0,x[-1],y[-1],b)); y.append(x[-2])

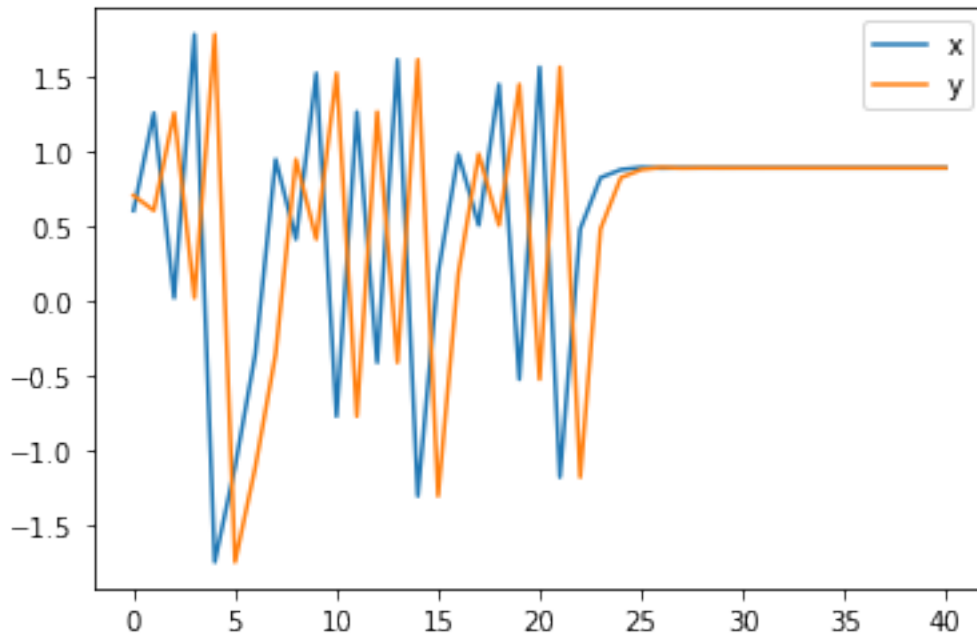
```

```

[14]: plt.plot(x,label='x')
plt.plot(y,label='y')
plt.legend()

```

[14]: <matplotlib.legend.Legend at 0x7f8daf346c88>

3 Małe okresowe perturbacje

Kontrola chaosu dla rozpraszających układów z parametrem kontroli może być zrealizowana poprzez sprzężenie słabych okresowych oscylacji z parametrem kontroli. Rozważamy równania Lorentza

$$\begin{aligned}\frac{du_1}{dt} &= \sigma(u_1 - u_2) \\ \frac{du_2}{dt} &= ru_1 - u_1u_2 - u_2 \\ \frac{du_3}{dt} &= u_1u_2 - bu_3\end{aligned}$$

Wybraliśmy takie parametry dla równania Lorentza gdzie ukła posiada dziwny atraktor np. $\sigma = 10, b = 0.4r = 80$. Dla sprzężenia okresowych oscylacji z parametrem kontroli zastępujemy parametr r w układzie Lorentza na

$$r \rightarrow r + k\cos(\Omega t)$$

gdzie Ω jest modulacją częstotliwości a k jest moduacją amplitudy. PRozważamy układ zależny od czasu

$$\begin{aligned}\frac{du_1}{dt} &= \sigma(u_1 - u_2) \\ \frac{du_2}{dt} &= (r + k\cos(\Omega t))u_1 - u_1u_2 - u_2 \\ \frac{du_3}{dt} &= u_1u_2 - bu_3\end{aligned}$$

Po kontroli z częstotliwością $\Omega = 6, 28318$ otrzymaliśmy pierwszy okres, drugi okres oraz czwarty orbitują dla wartości $k = 2, 11, k = 3, k = 36, 8$.

```
[15]: from scipy.integrate import odeint
```

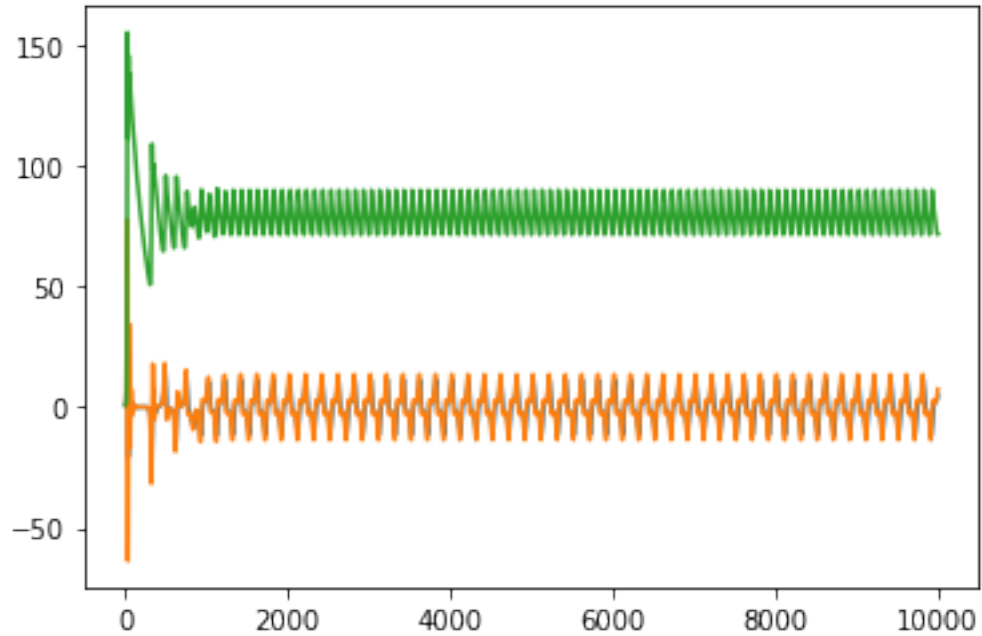
```
[16]: def dx_dt(x,t):
        return [sigma*(x[1]-x[0]), (r+k*np.cos(omega*t))*x[0]-x[0]*x[2]-x[1],
        ↪x[0]*x[1]-b*x[2]]

sigma = 10.0; b = 0.4; r = 80; omega = 2*np.pi
```

```
[17]: x0 = [0.8, 0.8, 0.8]
k = 2.11
t = np.linspace(0,100,10000)
x = odeint(dx_dt, x0, t)
```

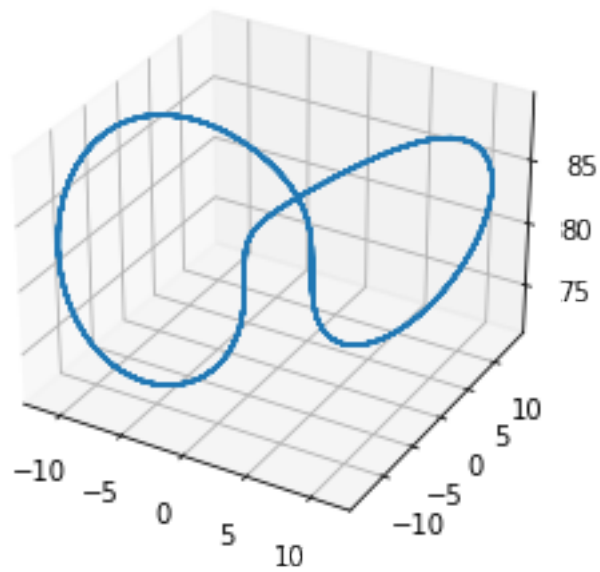
```
[18]: plt.plot(x)
```

```
[18]: [<matplotlib.lines.Line2D at 0x7f8d89dacf98>,
<matplotlib.lines.Line2D at 0x7f8d89d41048>,
<matplotlib.lines.Line2D at 0x7f8d89d410f0>]
```



```
[19]: from mpl_toolkits.mplot3d import Axes3D
ax = plt.axes(projection = '3d')
ax.plot(x[-1000:,:0],x[-1000:,:1],x[-1000:,:2])
```

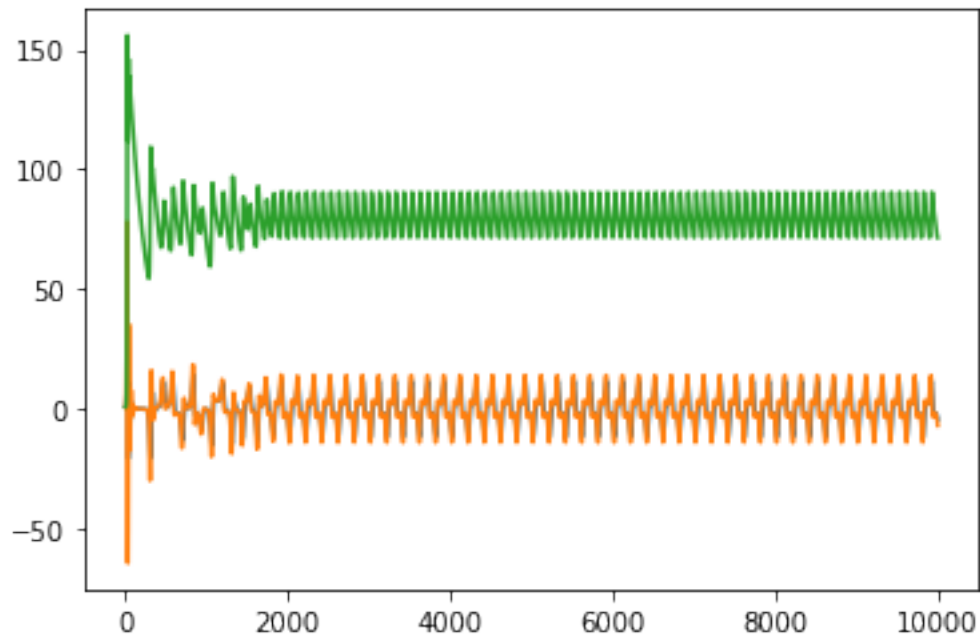
```
[19]: [<mpl_toolkits.mplot3d.art3d.Line3D at 0x7f8d89d70f28>]
```



```
[20]: x0 = [0.8, 0.8, 0.8]
      k = 3
      t = np.linspace(0,100,10000)
      x = odeint(dx_dt, x0, t)
```

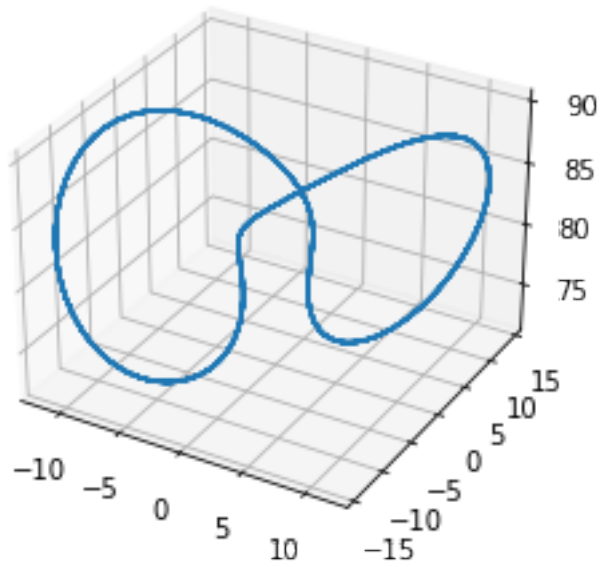
```
[21]: plt.plot(x)
```

```
[21]: [<matplotlib.lines.Line2D at 0x7f8d89c9f898>,
      <matplotlib.lines.Line2D at 0x7f8d89c9f908>,
      <matplotlib.lines.Line2D at 0x7f8d89c9f9b0>]
```



```
[22]: ax = plt.axes(projection = '3d')
      ax.plot(x[-1000:,:],x[-1000:,:],x[-1000:,:])
```

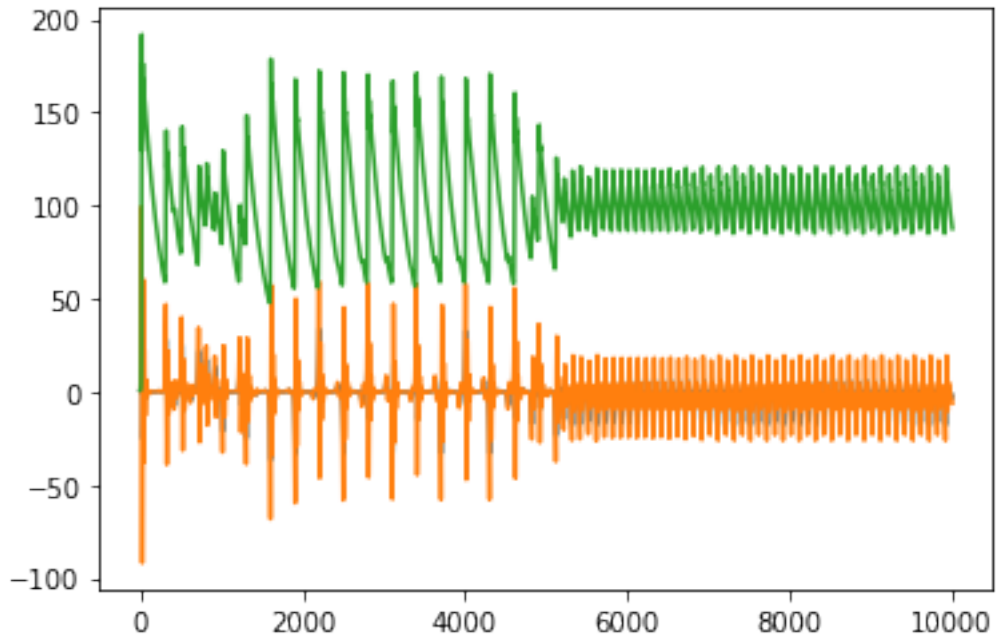
```
[22]: [<mpl_toolkits.mplot3d.art3d.Line3D at 0x7f8d89cdf438>]
```



```
[23]: x0 = [0.8, 0.8, 0.8]
      k = 36.8
      t = np.linspace(0,100,10000)
      x = odeint(dx_dt, x0, t)
```

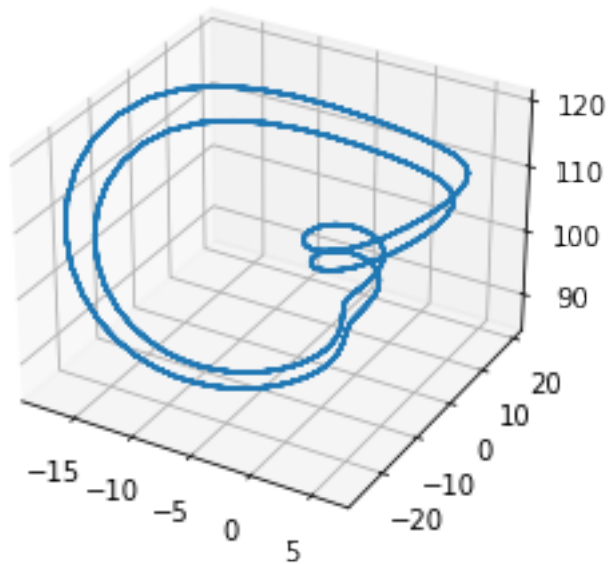
```
[24]: plt.plot(x)
```

```
[24]: [<matplotlib.lines.Line2D at 0x7f8d89b7ab38>,
      <matplotlib.lines.Line2D at 0x7f8d89b7aba8>,
      <matplotlib.lines.Line2D at 0x7f8d89b7ac50>]
```



```
[25]: ax = plt.axes(projection = '3d')
ax.plot(x[-1000:,0],x[-1000:,1],x[-1000:,2])
```

```
[25]: [<mpl_toolkits.mplot3d.art3d.Line3D at 0x7f8d89b37278>]
```


4 Synchronizacja chaosu

Aby zsynchronizować dwa chaotyczne układy które nazwiemy A i B , wyobraźmy sobie, że niektóre parametry układu jednego z układów (założmy że B) może być dostosowany zewnętrznie. Założmy, że niektóre zmienne stału obu układów A i B mogą być zmierzone. Niektóre dynamiczne zmienne tych dwóch układów są zmierzone bazując na tym który parametr tymczasowy perturbacji jest przeliczany i stosowany do układu B . Zakładamy, że przed synchronizacją niektóre informacje dotyczące struktury geometrycznej atraktora chaotycznego (np. Macierze jakobiego wzdłuż długiej chaotycznej trajektorii która praktycznie pokrywa cały atraktor) zostały pozyskane. Bazując na tym pomiarze i naszej wiedzy na temat układu (najpierw możemy na przykład obserwować i studiować układ), kiedy jest określone, że statyczne zmienne dla A i B są blisko, obliczamy mały parametr perturbacji bazując na algorytmie Ott-Gerbogi-Yorke i stosujemy go w układzie B . Dwa układy mogą wtedy być zsynchronizowane, jednakże ich trajektorie są wciąż chaotyczne. będąc pod wpływem zewnętrznego szumu jest skończone prawdopodobieństwo, że dwie wcześniej zsynchronizowane trajektorie mogą stracić synchronizację. Jednakże z pewnym prawdopodobieństwem trajektorie A i B mogą ponownie być zsynchronizowane. W takim sensie metoda synchronizacji jest silna przeciwko małym zewnętrznym szumom. Rozważamy dwa prawie jednakowe chaotyczne układy, które mogą być opisane przez dwuwymiarowe odwzorowanie na powierzchni Poincaréa

$$x_{t+1} = f(x_t, r_0)|_A, y_{t+1} = f(y_t, r)|_B$$

gdzie $x_t, y_t \in R^2$, f jest gładką funkcją w jej zmiennych, r_0 dla układu A jest ustaloną wartością parametru, r jest dla układu B zewnętrznym parametrem kontrolowanym. Dla celu synchronizacji wymagamy, by dynamika nie powinna być znacząco różna dla układu A i B . Innymi słowy każdy parametr perturbacji powinien być mały. Przez to wymagamy, by

$$|r - r_0| < \Sigma$$

gdzie Σ jest małą liczbą zdewiniowaną w zasięgu wariacji parametru. Zakładamy, że dwa układy zaczynają z innymi warunkami początkowymi. W uogólnieniu wynikające chaotyczne trajektorie są kompletnie niepowiązane. Jednak przez ergodyczność z prawdopodobieństwem 1 do 2 trajektorie mogą arbitralnie przybliżyć się do siebie w późniejszym czasie n_c . Bez kontrolowania obie trajektorie ponownie się od siebie rozdziela. Celem jest aby parametr r był dostosowany w taki sposób by $|y_t - x_t| \rightarrow 0$ dla $n \geq n_c$ co oznacza, że A i B są zsynchronizowane w $t \geq t_c$. Linalizowana dynamika w otoczeniu "celu" trajektorii $\{x_t\}$ jest następująca

$$y_{t+1} - x_{t+1}(r_0) = J(y_{t+1} - x_{t+1}(r_0)) + V(\Delta r)_t$$

gdzie $r_t := r_0 + (\Delta r)_t$, $(\Delta r) \leq \Sigma$, J jest macierzą Jacobiego 2×2 a V jest dwuwymiarowym wektorem kolumnowym

$$J := D_y f(y, r)|_{y=x, r=r_0}, V := D_r f(y, r)|_{y=x, r=r_0}$$

Właściwością chaotycznej trajektorii jest istnienie zarówno w stabilnym i niestabilnym kierunku dla praktycznie każdego punktu trajektorii. Niech $e_{u(t)}$ będzie stabilnym i niestabilnym wektorem jednostkowym dla x_t oraz $f_{s(t)}$ oraz $f_{u(t)}$ będą dwoma wektorami jednostkowymi które spełniają

$$f_{u(t)} * e_{u(t)} = f_{s(t)} * e_{s(t)} = 1$$

$$f_{u(t)} * e_{s(t)} = f_{s(t)} * e_{u(t)} = 0$$

Aby ustabilizować $\{y_t\}$ wokół $\{x_t\}$, wymagane jest by następna iteracja x_t po wpadnięciu w małe sąsiedztwo wokół x_t by leżało na stabilnym kierunku w $x_{t+1}(r_0)$ np.

$$[y_{t+1} - x_{t+1}(r_0)] * f_{u(t+1)}$$

Otrzymujemy wyrażenie dla parametru perturbacji

$$(\Delta r)_t = \frac{(J[y_t - x_t(r_0)]) * f_{u(t+1)}}{-V * f_{u(t+1)}}$$

Jeśli $(\Delta r)_t > \Sigma$ ustawiamy $(\Delta r)_t = 0$. Zauważmy, że $f_{u(t)}$ może być przeliczone w odniesieniu do J . Ilustrujemy nasz algorytm synchronizacji przez wykorzystanie odzorowania Henona.

$$x_{1t+1} = a - x_{1t}^2 + 0, 3x_{2t}, x_{2t+1} = x_{1t}$$

gdzie a jest parametrem kontrolnym. Rozważając dwa układy Henona

$$x_{1t+1} = a - x_{1t}^2 + 0, 3x_{2t}, x_{2t+1} = x_{1t}$$

$$y_{1t+1} = a - y_{1t}^2 + 0, 3y_{2t}, y_{2t+1} = y_{1t}$$

Otrzymujemy

$$J = \begin{pmatrix} -2x_1 & b \\ 1 & 0 \end{pmatrix}, V = \begin{pmatrix} 1 \\ 0 \end{pmatrix}$$

Wartości własne oraz wektory własne dla J są dane przez

$$\lambda_s = -x_1 + \sqrt{b + x_1^2}, \begin{pmatrix} \lambda_s \\ 1 \end{pmatrix}, \lambda_u = -x_1 - \sqrt{b + x_1^2}, \begin{pmatrix} \lambda_u \\ 1 \end{pmatrix}.$$

Jeden układ ma ustaloną wartość parametru ($a = a_0 = 1, 4$) co służy celowi a w drugim układzie dostosowujemy a w małym zasięgu (1,39 i 1,41). W czasie $t = 0$ rozpoczynamy oba układy z różnymi warunkami początkowymi. Dwa układy następnie poruszają się po całkowicie niepowiązanych chaotycznych trajektoriach. W pewnym momencie punkty trajektorii dla niesprzężonych układów zaczynają się do siebie zbliżać w otoczeniu epsilon. Kiedy to zachodzi włączamy perturbacje parametryczne.

```
[26]: #Synchro Henon
x1 = [0.5]; x2 = [-0.8]
y1 = [0.001]; y2 = [0.001]
T = 2200
b = 0.3; a = 1.4; a0 = 1.4
```

```
[27]: for t in range(T):
    x1.append(a0 - x1[-1]**2 + b*x2[-1]); x2.append(x1[-2])
    y1.append(a - y1[-1]**2 + b*y2[-1]); y2.append(y1[-2])
    distance = abs(x1[-1]-y1[-1]) + abs(x2[-1] - y2[-1])
    eps = 0.01
    rang = 0.01

    if distance < eps:
        t1 = a0 - x1[-1]**2 + b*x2[-1]
```

```

t2 = x1[-1]
lams = -t1 + (t1**2 + b)**0.5
lamu = -t1 - (t1**2 + b)**0.5

f1 = (lamu**2 + 1)**0.5 / (lamu-lams)
f2 = -f1*lams
deltaa = -((-2.
→0*x1[-1]*(y1[-1]-x1[-1])+b*(y2[-1]-x2[-1]))*f1+(y1[-1]-x1[-1])*f2)/f1

if abs(deltaa) < rang: a = a0 +deltaa

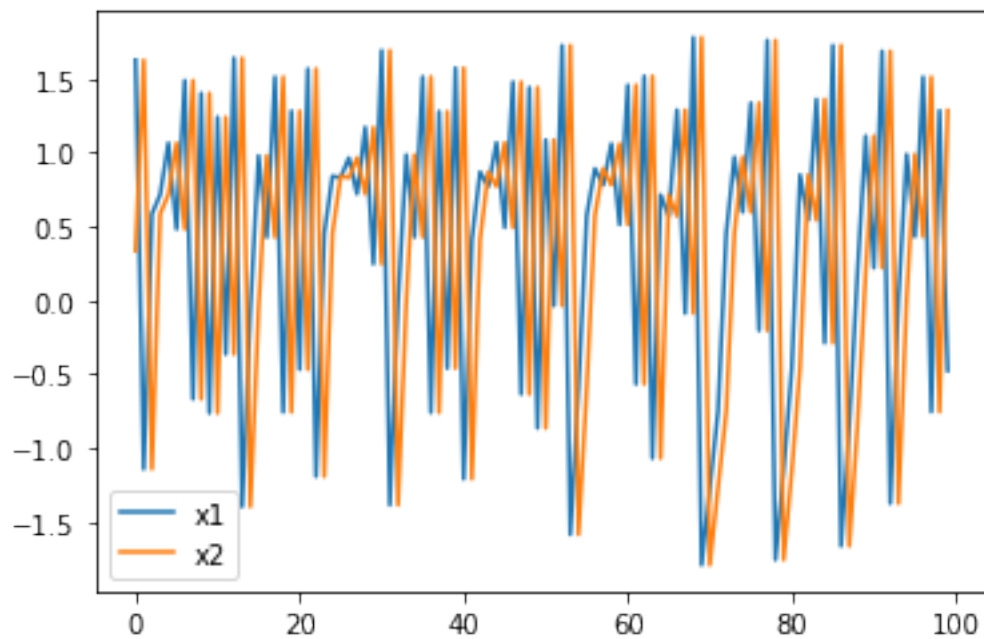
```

```

[28]: plt.plot(x1[-100:],label='x1')
plt.plot(x2[-100:],label='x2')
plt.legend()

```

[28]: <matplotlib.legend.Legend at 0x7f8d89a7da20>

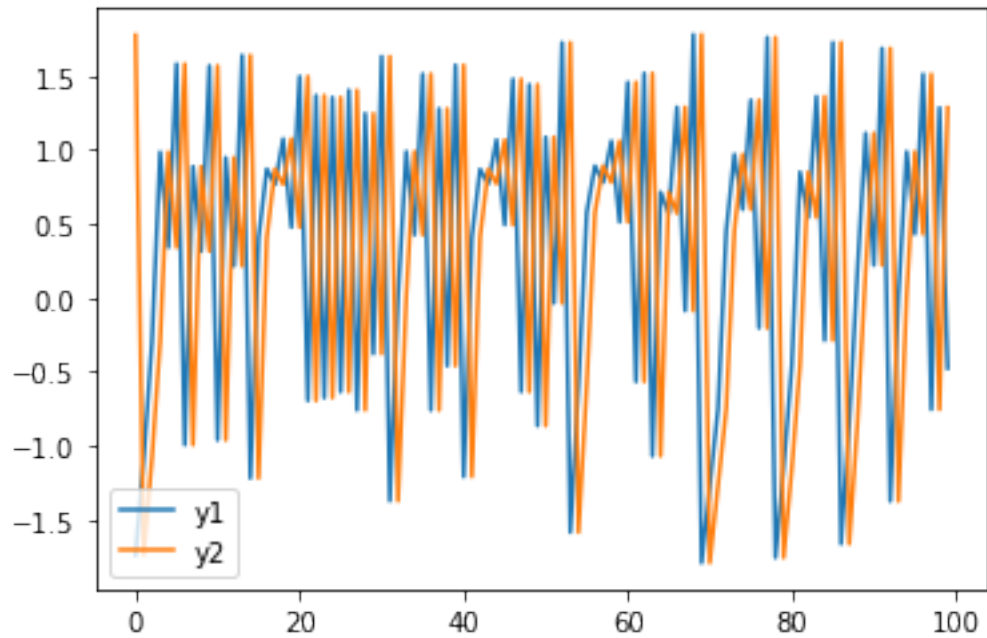


```

[29]: plt.plot(y1[-100:],label='y1')
plt.plot(y2[-100:],label='y2')
plt.legend()

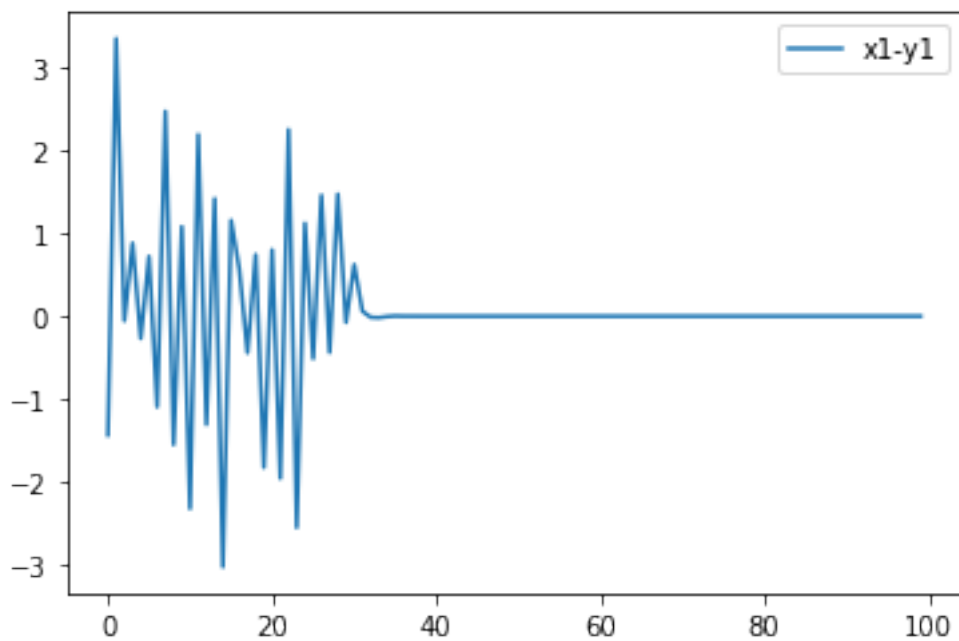
```

[29]: <matplotlib.legend.Legend at 0x7f8d89a6af60>


```
[30]: delta1 = [x1[i]-y1[i] for i in range(T)]
plt.plot(delta1[-100:],label='x1-y1')
plt.legend()
```

[30]: <matplotlib.legend.Legend at 0x7f8d89a2b9e8>

Pecora i Carroll pokazali, że specyficzne podukłady układów chaotycznych mogą być zsynchronizowane poprzez łączenie ich wspólnymi sygnałami. To kryterium wskazuje jednocześnie na jednowymiarową eksponentę sub-Liapunova. Załóżmy chaotyczny układ opisany przez autonomiczny układ równania różniczkowego pierwszego rzędu z n wektorami stanu:

$$\frac{du}{dt} = f(u).$$

Dzielimy dynamiczny układ na dwa podukłady

$$u^T = (v, w)^T$$

$$\frac{dv}{dt} = g(v, w), \frac{dw}{dt} = h(v, w)$$

gdzie $v = (u_1, u_2, \dots, u_m)$, $g = (f_1, f_2, \dots, f_m)$, $w = (u_{m+1}, u_{m+2}, \dots, u_n)$, oraz $h = (f_{m+1}, f_{m+2}, \dots, f_n)$. Tworzymy nowy podukład w' identyczny do w przez zastąpienie zestawu zmiennych w dla odpowiadających im w' w funkcji h . To prowadzi do układu

$$\frac{dv}{dt} = g(v, w), \frac{dw}{dt} = h(v, w), \frac{dw'}{dt} = h(v, w').$$

Niech

$$\Delta w := w' - w$$

Komponenty podukładu w i w' będą się synchronizować tylko wtedy kiedy $\Delta w \rightarrow 0$ gdy $t \rightarrow \infty$. W infimezymalnej granicy prowadzi to do równania wariacyjnego dla podukładu.

$$\frac{dy}{dt} = D_w h(v(t), w(t))y$$

gdzie $D_w h$ jest macierzą Jacobiego dla pola wektorowego w w podukładzie w odniesieniu tylko i wyłącznie do w . Twierdzenie Pecora i Carrolla mówi to tym że podukłady w i w' będą zsynchronizowane tylko jeśli jednowymiarowe eksponenty Lupinova dla podukładu w' będą negatywne. To twierdzenie jest koniecznym ale nie wystarczającym warunkiem synchronizacji. Nie mówi ono nic o zbiorze warunków początkowych w których w' będą się synchronizować z w . Układ chaotyczny, dla przykładu ma przynajmniej jedną dodatnią jednowymiarową eksponentę Lupinova. Jako układ reakcji podukładu wszystkie jednowymiarowe eksponenty Lupinova muszą być mniejsze od zera aby mógł się synchronizować z układem napędowym. Jako przykład rozważamy model Rosslera

$$\frac{du_1}{dt} = -u_2 - u_3, \frac{du_2}{dt} = u_1 + au_2, \frac{du_3}{dt} = b + u_3(u_1 - c)$$

gdzie a, b oraz c są dodatnimi stałymi. Podrzednym układem jest

$$\frac{du'_1}{dt} = -u_2 - u'_3, \frac{du'_3}{dt} = b + u'_3(u'_1 - c)$$

Dzięki temu w układzie Rosslera możliwym jest użycie komponentu u_2 by kierować układem odpowiedzi (u'_1, u'_3) i otrzymać synchronizację z komponentami (u_1, u_3) .

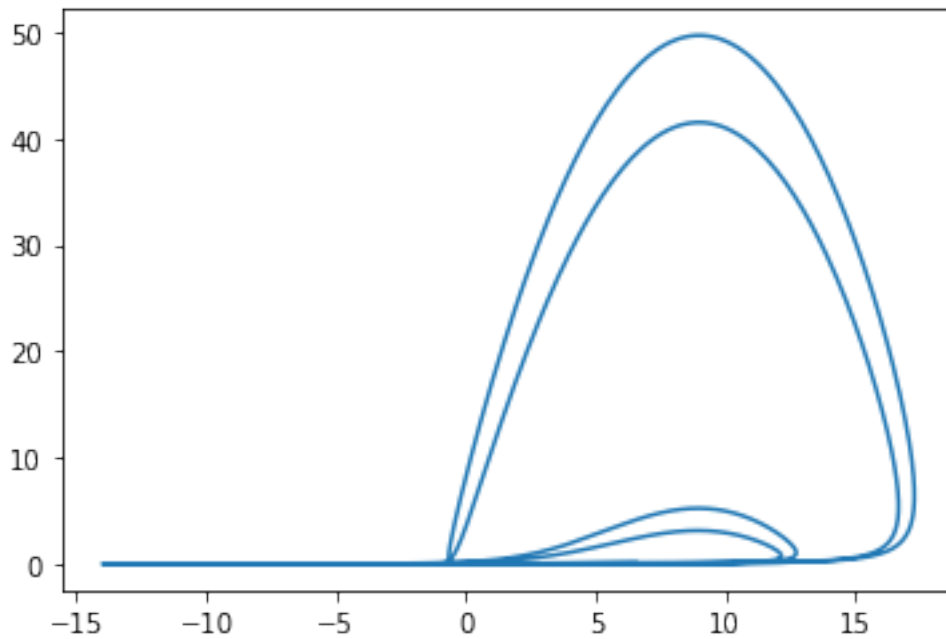
```
[31]: #Rossler
def Rossler(x, t):
```

```
a = 0.2; b = 0.2; c = 9.0
return [-x[1]-x[2], x[0] + a*x[1], b + x[2]*(x[0] - c), -x[1] - x[4], b +
↪x[4]*(x[3] - c)]
```

```
[32]: x0 = [0.8, 0.4, 0.8, 1.1, 2.3] #initial conditions
t = np.linspace(0,500,100000)
x = odeint(Rossler, x0, t)
```

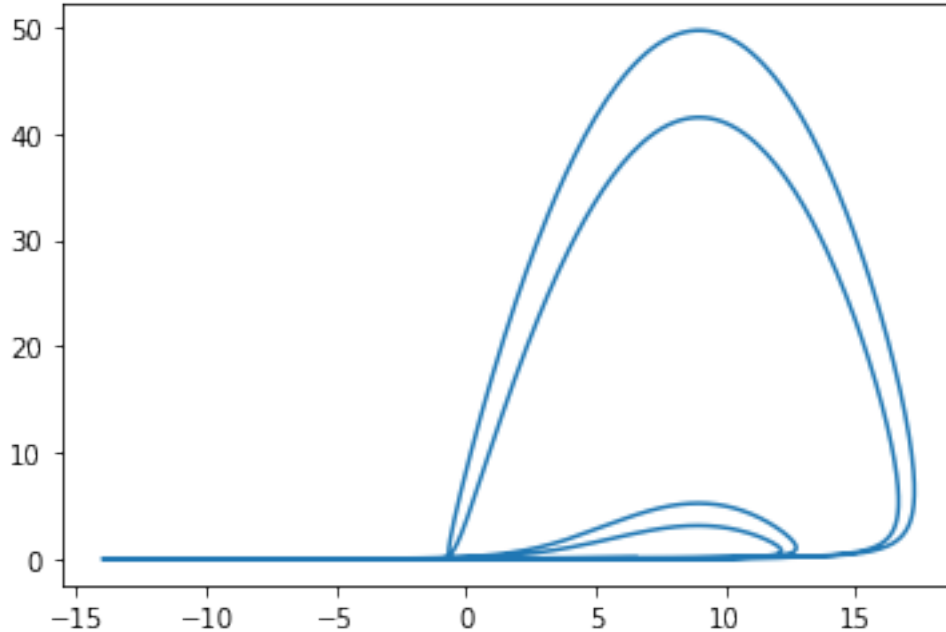
```
[34]: plt.plot(x[-10000:,:3],x[-10000:,:4])
```

```
[34]: [<matplotlib.lines.Line2D at 0x7f8d89501898>]
```



```
[35]: plt.plot(x[-10000:,:0],x[-10000:,:2])
```

```
[35]: [<matplotlib.lines.Line2D at 0x7f8d89cf30f0>]
```


5 Układy o sprzężonej fazie

W tej sekcji rozważamy stabilność klasy sprzężonych identycznych autonomicznych układów nieliniowych równań różniczkowych pierwszego rzędu. Te sprzężenia grają centralną rolę w synchronizacji układów chaotycznych i mogą być zastosowane w obwodach elektrycznych. Jako zastosowanie rozważamy dwa sprzężone równania Van der Pola oraz dwa sprzężone odwzorowania logistyczne. Kiedy niesprężony układ dopuszcza pierwszą różniczkę badamy, czy pierwsza różniczka istnieje w sprzężonym układzie. Na koniec omawiana jest relacja eksponent Liapunova dla sprzężonych i niesprężonych układów. Biorąc pod uwagę autonomiczny układ dla zwyczajnych równań różniczkowych pierwszego rzędu

$$\frac{du}{dt} = f(u),$$

$$u = (u_1, u_2, \dots, u_n)^T$$

Zakładamy, że funkcje $f_j : R^n \rightarrow R$ są analityczne. zakładamy, że u^* jest stałym punktem układu. Równaniem zmiennych dla dynamicznego układu jest dane przez

$$\frac{dy}{dt} = \frac{df}{du}(u(t))y$$

gdzie $\frac{df}{du}$ jest macierzą Jacobiego. Dokładając stały punkt u^* do macierzy Jacobiego skutkuje macierzą $n \times n$

$$A := \frac{\partial f}{\partial u}(u^*)$$

ze stałymi współczynnikami. Wartości własne $\lambda_1, \dots, \lambda_n$ tej macierzy determinują stabilność stałego punktu u^* . Dodatkowo wartości własne dają nam informacje na temat tego, czy może zajść rozwidlenie Hopfa. W takim przypadku zakładamy że f zależy od parametru rozwidlenia. Ponadto układ ten jest używany do znajdowania jednowymiarowych eksponent Liapunova. W kontrolowaniu chaosu dla autonomicznych jednowymiarowych układów sprzężenie dwóch jednakowych układów zgodnie z

$$\begin{aligned}\frac{du}{dt} &= f(u) + c(v - u), \\ \frac{dv}{dt} &= f(v) + c(u - v)\end{aligned}$$

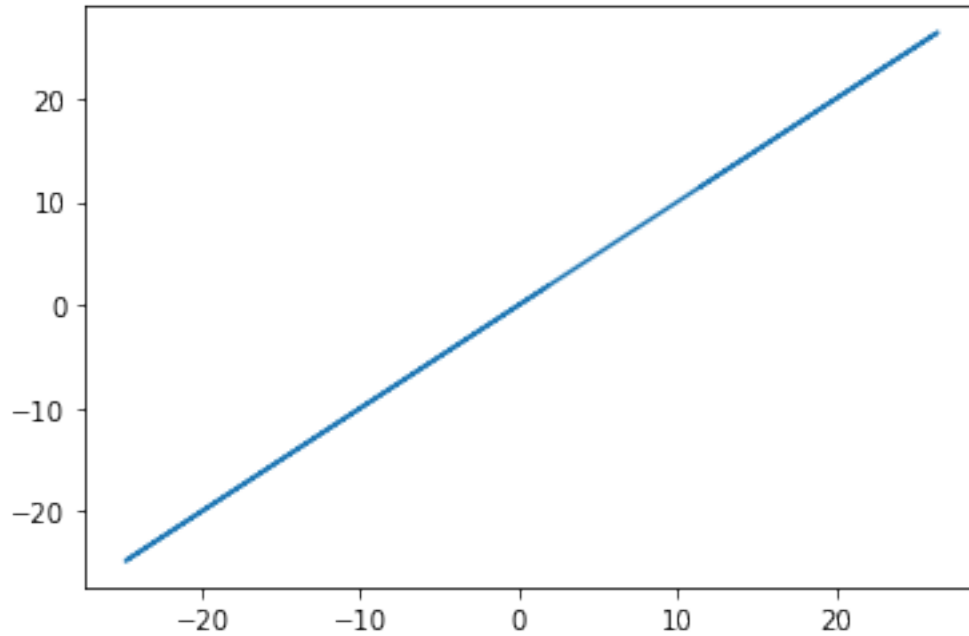
gra centralną rolę. Tutaj $n \geq 3$ i $c \in R$. Po pierwsze musimy wiedzieć, że (u^*, v^*) z $v^* = u^*$ są stałymi punktami dla układu $du/dt = f(u)$. Dodając stały punkt (u^*, u^*) do macierzy Jakobiego otrzymujemy macierz $2n \times 2n$. Następnie z $2n$ wartości własnych dla niesprzężonego układu możemy określić stabilność stałego punktu (u^*, u^*) dla sprzężonego układu fazowego. W poniższym programie rozważamy dwa sprzężone fazowo modele Lorentza. Wartości parametryczne dla tych modeli wynoszą $\sigma = 16, r = 40, b = 4$. Dla tych wartości mamy numeryczny dowód, że układ wykazuje chaotyczne zachowanie. Największa jednowymiarowa eksponenta Liapunova jest dana przez $\lambda = 1,37$. Przez to obraz fazowy (u_1, v_1) dla $c = 0.7$ jest linią prostą. Dla $c = 0.45$ mamy $2c < \lambda$ i te układy są poza fazą. Dodatkowo obraz fazowy nie jest już dłużej linią prostą. Obraz fazowy jest wyświetlony dla różnych wartości c .

```
[36]: #phase coupling
def CoupledLorentz(x,t):
    sigma = 16.0; r = 40.0; b = 4.0
    dx0 = sigma * (x[1] - x[0]) + c * (x[3] - x[0])
    dx1 = -x[0]*x[2] + r * x[0] - x[1] + c * (x[4] - x[1])
    dx2 = x[0]*x[1] - b * x[2] + c * (x[5] - x[2])
    dx3 = sigma * (x[4] - x[3]) + c * (x[0] - x[3])
    dx4 = -x[3]*x[5] + r * x[3] - x[4] + c * (x[1] - x[4])
    dx5 = x[3]*x[4] - b * x[5] + c * (x[2] - x[5])
    return dx0, dx1, dx2, dx3, dx4, dx5
```

```
[37]: c = 0.7
x0 = [0.8, 0.8, 0.8, 1.0, 0.4, 0.3]
t = np.linspace(0,500,10000)
x = odeint(CoupledLorentz, x0, t)
```

```
[38]: plt.plot(x[-1000:,0],x[-1000:,3])
```

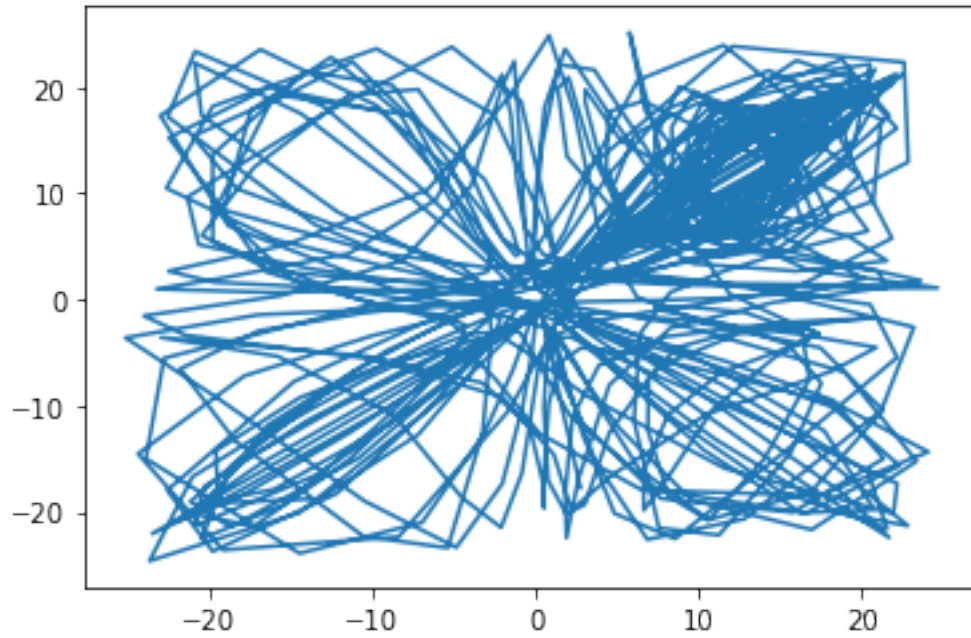
```
[38]: [<matplotlib.lines.Line2D at 0x7f8d89b34860>]
```



```
[39]: c = 0.5  
x0 = [0.8, 0.8, 0.8, 1.0, 0.4, 0.3]  
t = np.linspace(0,500,10000)  
x = odeint(CoupledLorentz, x0, t)
```

```
[40]: plt.plot(x[-1000:,0],x[-1000:,3])
```

```
[40]: [<matplotlib.lines.Line2D at 0x7f8d8940af98>]
```


6 Bibliografia

1. Steeb, W-H. *The nonlinear workbook*, World Scientific, 2005